

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social, Comitetul Regiunilor și

Banca Europeană de Investiții – O planetă curată pentru toți: O viziune europeană strategică pe termen lung pentru o economie prosperă, modernă, competitivă și neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei

[COM(2018) 773 final]

(2019/C 282/09)

Raportor: **Pierre Jean COULON**

Coraportor: **Stefan BACK**

Sesizare	Comisia Europeană, 17.6.2019
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunile competente	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională
Data adoptării în sesiunea plenară	20.6.2019
Sesiunea plenară nr.	544
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	152/1/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE este de acord că riscul încălzirii globale cu 2° C curând după 2060 – peste nivelul maxim stabilit în Acordul de la Paris – va avea repercusiuni grave asupra condițiilor de viață și asupra economiei din Europa. Astfel, CESE sprijină ferm obiectivul de a transforma UE într-o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2050, într-un mod eficient și echitabil din punct de vedere social. O astfel de tranziție este posibilă și benefică pentru Europa.

1.2. Prin urmare, este urgent să se ia măsuri de combatere a schimbărilor climatice. CESE este de acord cu prioritățile esențiale stabilite în comunicarea Comisiei Europene. CESE solicită statelor membre să sprijine obiectivul de a transforma Uniunea Europeană într-o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2050. CESE solicită întreprinderilor, sindicatelor, ONG-urilor și comitetelor economice și sociale naționale să sprijine acest obiectiv.

1.3. CESE apreciază faptul că se vor obține rezultate bune în urma punerii în aplicare a diferitelor măsuri decise deja, cu o reducere estimată de 45 % a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2030, care este mai mare decât angajamentul de 40 % asumat de UE în conformitate cu Acordul de la Paris, și o reducere de 60 % până în 2050.

1.4. Deși atingerea acestui obiectiv de creare a unei societăți neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2050 nu este suficientă, CESE consideră că rezultatele estimate pentru măsurile deja decise a fi puse în aplicare până în 2030 indică faptul că orice măsură nouă trebuie să ia în calcul nevoia de predictibilitate, pentru a permite o bună planificare și a evita activele irecuperabile. CESE subliniază, prin urmare, importanța transmiterii unor semnale clare și în timp util către întreprinderi, în special către IMM-uri.

1.5. Din aceleași motive, CESE consideră că este urgent să se definească o strategie pentru perioada de după 2030, pentru a se face tranziția la o societate neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2050.

1.6. CESE subliniază că tranziția către o societate neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei trebuie să fie pusă în aplicare printr-o abordare competitivă, echitabilă din punct de vedere social și multilaterală și că trebuie puse în practică instrumente adecvate pentru implicarea deplină a societății civile, inclusiv a tuturor cetățenilor, întreprinderilor și organizațiilor, și acceptarea deplină din partea acestora. Aceasta presupune proiectarea și punerea în aplicare a tarifării carbonului, ținând seama de efectele sale asupra întreprinderilor și cetățenilor.

1.7. CESE subliniază importanța măsurilor luate la nivel local și regional, precum și cea a implicării depline a autorităților locale și regionale.

1.8. CESE subliniază importanța economiei circulare, a bioeconomiei, a digitalizării și a economiei colaborative, ca factori-cheie de îmbunătățire a eficienței resurselor și de reducere a emisiilor.

1.9. CESE reamintește importanța esențială a mobilității pentru funcționarea pieței interne a UE, care este recunoscută în comunicare, și subliniază importanța găsirii de soluții care să reducă amprenta de CO₂, printre altele în sectorul aviației, fără a aduce atingere rolului vital al mobilității pentru întreaga economie și societate a UE, populație și întreprinderi.

1.10. CESE este de acord cu importanța generării de energie electrică din toate sursele disponibile și viitoare care nu generează emisii. Interconectarea rețelilor, stocarea energiei și reacția din partea cererii sunt esențiale pentru asigurarea aprovizionării cu energie electrică, generată din ce în ce mai mult din surse regenerabile.

1.11. Planificarea timpurie și stabilirea timpurie de obiective sunt importante pentru asigurarea planificării securității pentru afaceri, încurajarea cercetării și dezvoltării și crearea de condiții favorabile pentru ca Europa, inclusiv industria europeană și întreprinderile europene în general, să poată valorifica avantajele pionieratului și să rămână competitive. În acest context, CESE subliniază importanța relațiilor cu țările terțe ca mijloc de a implica mai multe țări într-o strategie proactivă în domeniul climei, de a asigura condiții de concurență echitabile pentru industria europeană și a influența stabilirea de standarde.

1.12. Finanțarea este esențială pentru punerea în aplicare a strategiei planificate. CESE își reiterează, prin urmare, recomandările de a se asigura resurse bugetare adecvate pentru a sprijini cercetarea, dezvoltarea și extinderea industriei.

1.13. CESE subliniază că finanțarea este o chestiune esențială. Ea nu ține numai de fondurile publice, fiind important, așadar, să se promoveze mecanisme care să încurajeze investițiile verzi.

1.14. CESE subliniază că tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei nu se va realiza fără acțiuni ample de cercetare și de inovare. Ea necesită inovații diverse, inclusiv în ceea ce privește noile comportamente, modele de afaceri, norme sociale, procese, tehnici, acțiuni de marketing și tehnologii.

1.15. CESE subliniază rolul important al bioenergiei, având în vedere captarea și stocarea dioxidului de carbon și absorbantii de carbon naturali, precum pădurile și numeroasele practici agricole care fixează carbonul – pașiști și pășuni, turbării etc. Gestionarea durabilă a pădurilor și utilizarea potențialului de sechestrare a carbonului al terenurilor agricole fac parte integrantă din soluție.

1.16. CESE remarcă faptul că Europa reprezintă aproximativ 7 % din populația globală, 20 % din PIB-ul mondial și 30 % din publicațiile științifice de înaltă calitate la nivel mondial. Întrucât tranziția spre o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei trebuie să se bazeze pe un efort global de combatere a schimbărilor climatice, CESE consideră că cel mai mare impact pe care UE îl poate avea este acela de a dovedi restului lumii că această tranziție spre o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei este realizabilă și pozitivă pentru societate. Ca atare, realizarea obiectivului ca 100 de orașe europene să devină neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2030 ar arăta că tranziția spre o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei poate deveni realitate și poate îmbunătăți calitatea vieții.

1.17. CESE consideră că Europa are nevoie de un pact social pentru tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, care să fie convenit de UE, statele membre, regiuni, orașe, parteneri sociali și societatea civilă organizată, pentru a se garanta că tranziția nu lasă pe nimeni în urmă. În acest scop, Fondul social european și Fondul european de ajustare la globalizare ar trebui concepute și finanțate în mod corespunzător. Tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei este și o oportunitate de a eradică sărăcia energetică și de a îmbunătăți calitatea vieții, crearea de locuri de muncă și incluziunea socială, precum și de a asigura un acces egal la serviciile energetice de bază pentru toți europenii.

1.18. CESE solicită Parlamentului European să instituie un comitet independent al UE privind schimbările climatice, însărcinat să realizeze evaluări științifice și să formuleze recomandări de politici. Acolo unde nu există deja comitete similare, CESE solicită statelor membre respective să instituie astfel de comitete la nivel național și să se asigure că ele prezintă rapoarte parlamentelor naționale și consiliilor economice și sociale naționale, ținând seama de particularitățile naționale.

1.19. În cele din urmă, CESE subliniază încă o dată caracterul urgent al instituirii unui dialog eficient, care să ofere contribuții utile pentru strategia care urmează să fie formulată și prezentată până în 2020, precum și să asigure eventuala acceptare și sprijinire deplină a acesteia. CESE propune, astfel, să se instituie un dialog permanent cu cetățenii ca element pregătitor obligatoriu pentru toate deciziile politice majore și toate inițiativele de legiferare pertinente, la nivel european, național și subnațional. Contribuția la dialog și modul în care acesta este luat în considerare ar trebui să fie vizibile în mod public. Vizibilitatea dialogului ar trebui să fie asigurată prin includerea sa printre responsabilitățile comisarilor europeni.

2. Observații generale

2.1. CESE consideră că schimbările climatice sunt o amenințare societală serioasă. Temperaturile medii globale pot crește cu 2° C curând după 2060 – mult peste nivelul maxim din Acordul de la Paris –, iar acest lucru va avea repercusiuni grave asupra economiei și condițiilor de viață din întreaga lume. Astfel cum s-a subliniat în raportul ⁽¹⁾ IPCC din 2018 și în comunicarea Comisiei Europene intitulată „O planetă curată pentru toți” [COM(2018) 773] (denumită în continuare „comunicarea”), este nevoie de conștientizarea urgenței pentru a proteja planeta și a-i proteja pe europeni împotriva schimbărilor climatice.

2.2. CESE subliniază că, deși tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei are un cost, și lipsa de acțiune are costul ei. Potrivit comunicării, dezastrele cauzate de condițiile meteorologice au cauzat în 2017 daune economice care s-au ridicat la suma record de 283 de miliarde EUR, iar inundațiile fluviale din Europa ar putea genera daune de până la 112 miliarde EUR pe an.

2.3. CESE sprijină ferm obiectivul de a transforma UE într-o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei (adică de a atinge un nivel zero al emisiilor nete de gaze cu efect de seră) până în 2050, prin intermediul unei tranziții echitabile din punct de vedere social și într-un mod eficient sub aspectul costurilor. Astfel cum se arată în comunicare, o astfel de tranziție este posibilă și benefică. În plus, este în conformitate cu angajamentele globale asumate de UE în Acordul de la Paris și cu obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU.

2.4. CESE salută faptul că pachetul „Energie curată pentru toți europenii” ridică nivelul obiectivelor energetice ale UE pentru 2030 în ce privește atât sursele regenerabile de energie (de la 27 % la 32 %), cât și eficiența energetică (de la 27 % la 32,5 %). Potrivit comunicării, aceasta înseamnă o reducere cu 45 % a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2030, mai mare decât angajamentul de 40 % asumat de UE prin Acordul de la Paris, și o reducere preconizată de 60 % până în 2050. Acest lucru nu va asigura neutralitatea climatică până în 2050. Prin urmare, CESE este de acord că este imperios necesară o viziune privind transformarea economică și socială, astfel cum se prevede în comunicare.

2.5. CESE subliniază importanța predictibilității pentru a facilita planificarea și a evita activele irecuperabile. CESE apreciază afirmația din comunicare, potrivit căreia, în prezent, nu sunt planificate noi politici sau revizuirii ale obiectivelor pentru anul 2030, și subliniază importanța transmiterii unor semnale clare și în timp util întreprinderilor, în special IMM-urilor.

2.6. CESE este de acord că îndeplinirea obiectivului de neutralitate climatică necesită schimbări structurale în toate domeniile societății. Toți cetățenii, toate întreprinderile și toate entitățile vor fi afectate. Așadar, este esențial ca societatea civilă să fie pe deplin implicată, mobilizată și dotată cu instrumentele adecvate pentru a influența măsurile necesare pentru a se ajunge la neutralitate climatică. CESE reamintește și că integrarea adaptării la schimbările climatice în planificarea pe termen lung este esențială pentru asigurarea dezvoltării sociale și economice.

2.7. CESE subliniază urgența intensificării acțiunii UE și a rolului acesteia de lider, astfel încât Uniunea să valorifice avantajele pionieratului în acest domeniu.

2.8. CESE ia act de definirea celor șapte „elemente strategice”, care indică domeniile în care ar trebui luate măsuri și cadrul favorizant care a fost creat.

⁽¹⁾ Raportul special al IPCC adoptat în octombrie 2018.

2.9. CESE susține soluția de a oferi un portofoliu general, format din 12 priorități esențiale, care ar trebui să orienteze punerea în aplicare a obiectivului de zero emisii, și ia act în special de declarația potrivit căreia statele membre, întreprinderile și cetățenii vor putea alege și adapta modalitățile la circumstanțele naționale, în vederea realizării unor transformări societale și economice de anvergură în fiecare sector al economiei.

2.10. CESE subliniază în mod deosebit importanța dezbaterilor la nivel național, subnațional și la nivelul părților interesate și al cetățenilor ca mijloc de elaborare în comun, în mod democratic, a diverselor măsuri care promovează tranziția spre o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, inclusiv schimbarea comportamentală. Astfel de dezbateri vor contribui și la identificarea măsurilor care pot obține sprijin public și pot implica societatea civilă și cetățenii, în funcție de particularitățile naționale.

2.11. CESE regretă faptul că nu este clar dacă și în ce măsură statele membre vor fi libere să adapteze măsurile de punere în aplicare la situația lor specifică. O clarificare în acest sens în cadrul consultărilor planificate ar fi foarte utilă. Punerea în aplicare a Regulamentului privind guvernanta uniunii energetice constituie un test în această privință.

2.12. CESE atrage atenția asupra faptului că majoritatea aspectelor care figurează în prioritățile esențiale au fost deja abordate sau sunt abordate în prezent de către Comisie și că CESE sprijină aceste inițiative și a făcut sugestii, printre care crearea unor forumuri de contact, subliniind totodată importanța aspectelor sociale și de guvernanta.

2.13. CESE sprijină aceste priorități și atrage atenția că ele trebuie privite ca un pachet. CESE subliniază, în special, importanța finanțării, a rolului cetățenilor, al „prosumatorilor” și al consumatorilor și dimensiunea socială, pentru a se garanta că nimeni nu este lăsat în urmă. Una dintre principalele căi de implicare pozitivă a cetățenilor este de a le permite acestora să beneficieze de avantajele economice ale tranziției. Demersul ar putea include, de exemplu, promovarea activă a proprietății comune asupra producerii descentralizate de energie din surse regenerabile, cum ar fi energia solară și cea eoliană. Este esențial să se asigure acceptarea oricărei eventuale dificultăți, cum ar fi cea pe care ar genera-o stabilirea prețului carbonului.

2.14. CESE reafirmă importanța stabilirii de contacte între administrație și actorii nestatali și a îmbunătățirii celor existente și face trimitere la propunerile sale de a se crea o coaliție între factorul politic, administrație și societatea civilă⁽²⁾.

3. Necesitatea unei politici industriale autentice și cuprinzătoare a UE pentru tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, susținută de o cercetare și o inovare ambițioase, de un pact social și de democrație

3.1. Observații cu privire la cele 12 priorități

3.1.1. CESE recunoaște importanța esențială a eficienței energetice și a surselor regenerabile de energie pentru decarbonizarea completă a Europei. Acestea sunt soluții deja dovedite.

3.1.2. Potențialul energiei electrice ca factor de decarbonizare este considerabil în mai multe domenii, printre care încălzirea și răcirea (inclusiv pompele de căldură, încălzirea centralizată și răcirea centralizată), e-combustibilii și electromobilitatea. CESE observă că 55 % din energia electrică a Uniunii Europene provine deja din surse cu emisii zero de dioxid de carbon (mai exact, 25 % din energie nucleară și 30 % din energie eoliană, hidroenergie, energie solară și alte surse regenerabile) și este de acord cu afirmațiile din comunicare potrivit cărora energia electrică produsă trebuie, pe cât posibil, să provină din surse curate, neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei și fără emisii de dioxid de carbon.

3.1.3. CESE sprijină hotărât dezvoltarea sistemelor de producere descentralizată a energiei din surse regenerabile, de exemplu prin intermediul cooperativelor energetice și al prosumatorilor⁽³⁾. Dezvoltarea unor sisteme digitalizate inteligente și flexibile pentru gestionarea cererii și a ofertei într-un sistem energetic descentralizat, bazat pe surse regenerabile de energie, cu un rol semnificativ al prosumatorilor, va fi o caracteristică importantă a viitorului. Stocarea energiei este, de asemenea, esențială pentru utilizarea pe scară largă a surselor regenerabile de energie, dată fiind variația nivelurilor de producție, atât zilnic, cât și anual.

⁽²⁾ Avizul CESE pe tema „Construirea unei coaliții a societății civile și a autorităților de la nivel subnațional pentru a transpune în fapt angajamentele Acordului de la Paris” (JO C 389, 21.10.2016, p. 20) și Avizul CESE pe tema „Stimularea acțiunii climatice a actorilor nestatali” (JO C 227, 28.6.2018, p. 35).

⁽³⁾ Avizul CESE referitor la revizuirea Directivei privind energia din surse regenerabile (JO C 246, 28.7.2017, p. 55).

3.1.4. CESE susține dezvoltarea mobilității curate prin intermediul modurilor alternative de transport, printre care și transportul public, prin sisteme alternative de propulsie, inclusiv electrificarea și hidrogenul, gazul și biocombustibilii durabili, chiar și în cazul vehiculelor grele de transport rutier, al navelor și al avioanelor, precum și printr-o îmbunătățire a eficienței prin digitalizare, electrificare și sisteme colaborative. Acest lucru permite crearea unui sistem de transport mai bun și mai eficient, cu o amprentă de mediu mai redusă. CESE solicită, prin urmare, o nouă carte albă privind politica în domeniul transporturilor, care s-o înlocuiască pe cea actuală. CESE subliniază obiectivele limitate de reducere a GES în sectoarele care nu fac parte din ETS, inclusiv transporturile, convenite de Consiliul European în octombrie 2014 ⁽⁴⁾. Impozitele și taxele, inclusiv internalizarea costurilor externe, ar trebui să fie utilizate ca stimulente pentru sporirea eficienței, să fie acceptabile pentru cei vizați și să nu crească nivelul general de impozitare.

3.1.5. CESE este de acord cu importanța unei industrii competitive a UE și a economiei circulare ca elemente semnificative pentru reducerea GES, inclusiv prin trecerea la combustibili alternativi și prin captarea și utilizarea carbonului. CESE dorește să se facă o referire clară la faptul că Industria 4.0, digitalizarea și dezvoltarea economiei colaborative sunt esențiale pentru îmbunătățirea eficienței energetice și reducerea emisiilor ⁽⁵⁾. CESE subliniază că economia circulară reprezintă o pârghe esențială pentru atenuarea schimbărilor climatice și pentru tranziția spre o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei. Strategiile pentru economia circulară, cum ar fi măsurile de reducere a consumului de materiale prime virgine, îmbunătățirea utilizării activelor existente și reducerea producției de deșeuri, se vor dovedi a fi o contribuție semnificativă la atenuarea schimbărilor climatice și la crearea unei economii neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei ⁽⁶⁾.

3.1.6. Promovarea unor sisteme alimentare durabile va atenua emisiile de gaze cu efect de seră, inclusiv prin crearea mai multor absorbânți de carbon și protejarea lor. CESE își reiterează opinia potrivit căreia impactul sistemelor alimentare asupra mediului poate fi redus prin încurajarea unor regimuri alimentare bazate pe nutrienți simpli ⁽⁷⁾, precum și a producției și a consumului de alimente sezoniere. Lanțurile de distribuție a alimentelor ar trebui scurtate, iar ambalarea redusă.

3.1.7. Industria europeană și-a demonstrat capacitatea de a dezvolta alternative energetice curate. Industria UE continuă să fie lider în sectoare esențiale, cum ar fi cel al turbinelor eoliene, dar și-a pierdut avantajul competitiv în altele, cum ar fi producția de panouri solare, care nu-i mai aparține Europei, parțial ca urmare a alegerilor ineficiente făcute de guvernele naționale anterioare în materie de politici publice. Numai aproximativ 1 % din producția mondială de baterii pe bază de litiu provine în prezent din Europa. Pentru a evita repetarea unor astfel de greșeli în cazul sectoarelor emergente, CESE salută inițiativele cum ar fi planul de acțiune pentru promovarea industriei bateriilor în UE și concretizarea planurilor de instituire a Alianței UE pentru baterii și dezvoltarea de noi tehnologii ⁽⁸⁾.

3.1.8. CESE atrage atenția asupra importanței stabilirii de standarde în forumurile internaționale, în cadrul cărora UE să poată să-și asume rolul de lider, valorificând avantajul concurențial pe care îl implică acest lucru.

3.1.9. CESE este de acord cu importanța implicării altor economii majore și emergente și a creării unui impuls pozitiv. În acest context, CESE subliniază importanța asigurării unei concurențe loiale și a unor condiții de concurență echitabile în relația cu țările terțe. Menținerea competitivității trebuie să fie un element important al tuturor opțiunilor de politică relevante.

3.1.10. CESE subliniază necesarul enorm de investiții și de cooperare transfrontalieră și transsectorială în domeniul planificării, indispensabile pentru punerea în aplicare a rețelelor inteligente, inclusiv a contoarelor inteligente și a instalațiilor de stocare a energiei, care reprezintă o condiție prealabilă fundamentală pentru punerea în aplicare eficientă a planurilor existente și viitoare în materie de rețele și pentru abordarea variației nivelurilor de producție de energii alternative.

3.1.11. CESE observă că al șaptelea element strategic este captarea și stocarea dioxidului de carbon (CSC) și că, cel puțin deocamdată, acesta rămâne esențial pentru posibilitatea de a obține o societate neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2050, în special prin intermediul utilizării bioenergiei asociate cu CSC. CESE subliniază că Curtea de Conturi Europeană a constatat că instrumentele de finanțare ale UE deja existente destinate sprijinirii CSC, cum ar fi NER 300, „nu [au] produs niciun proiect de succes privind captarea și stocarea carbonului”. Există, astfel, multă incertitudine în ceea ce privește fezabilitatea tehnologică a CSC și prea puțină certitudine cu privire la sprijinul public pentru CSC.

⁽⁴⁾ Concluziile Consiliului European, 23-24.10.2014, CO EUR 169/14, punctele 1.2.1, 2.2, 2.10-2.13.

⁽⁵⁾ Avizul CESE pe tema „Investițiile într-o industrie inteligentă, inovatoare și durabilă – O strategie reinnoită privind politica industrială a UE” (JO C 227, 28.6.2018, p. 70), Avizul CESE pe tema „Evoluțiile strategice în politica industrială în perspectiva anului 2030” (JO C 62, 15.2.2019, p. 16), Avizul CESE pe tema „O agendă europeană pentru economia colaborativă” (JO C 75, 10.3.2017, p. 33).

⁽⁶⁾ Raportul Circle Economy and Ecofys Circular Economy: A key lever in bridging the emissions gap to a 1.5 °C pathway (Economia circulară: o pârghe esențială pentru reducerea decalajului în materie de emisii la o valoare de 1,5 °C).

⁽⁷⁾ Avizul CESE pe tema „Contribuția societății civile la dezvoltarea unei politici alimentare globale în UE” (JO C 129, 11.4.2018, p. 18).

⁽⁸⁾ Declarația de presă a vicepreședintelui Maroš Šefčovič din aprilie 2019, conferința de presă comună cu Peter Altmaier și Bruno Le Maire, 2 mai 2019.

3.1.1.2. CESE subliniază rolul important al bioenergiei, având în vedere captarea și stocarea dioxidului de carbon și absorbantii de carbon naturali, precum pădurile și numeroasele practici agricole care fixează carbonul – pașiți, pășuni, turbării etc. Gestionarea durabilă a pădurilor, combinată cu utilizarea produselor din lemn care stochează carbonul și înlocuiesc materialele și energia din surse fosile, permit atenuarea pe termen lung a efectelor schimbărilor climatice și consolidează capacitatea de adaptare a pădurilor la acestea. Este esențial să se exploateze capacitatea de absorbție a carbonului a terenurilor agricole. Gestionarea durabilă a pădurilor și utilizarea potențialului de sechestrare a carbonului al terenurilor agricole fac parte integrantă din soluție.

3.2. Condițiile-cadru – o prezentare generală

3.2.1. CESE este de acord că accesul la o finanțare adecvată este imperativ pentru succesul transformării avute în vedere. Este esențial să se atragă investiții publice și private suficiente. CESE își reiterează, așadar, apelul de a se garanta că 40 % din Fondul european pentru investiții strategice și 40 % din bugetul UE se investesc în combaterea schimbărilor climatice și pentru a face ca toate bugetele UE și naționale să fie reziliente la efectele schimbărilor climatice ⁽⁹⁾(¹⁰). CESE evidențiază legătura strânsă dintre finanțarea cercetării și inovării și lansarea pe piață a soluțiilor inovatoare, astfel cum se prevede mai jos, la punctele 3.3.5 și 3.3.6.

3.2.2. Prin urmare, CESE salută Planul de acțiune al Comisiei pentru finanțarea creșterii durabile și propunerile legislative ulterioare. CESE reiterează că este important să se confere o imagine pozitivă finanțării verzi, dar și ca orice tip de etichetare sau de analiză comparativă să ia în considerare particularitățile sectoriale și locale, precum și dimensiunea întreprinderilor în cauză ⁽¹¹⁾.

3.2.3. CESE reamintește propunerile sale concrete de a redirecționa fonduri spre investiții durabile printr-o „orientare ecologică ⁽¹²⁾”, utilizând relaxarea cantitativă a Băncii Centrale Europene (BCE) ca sursă de finanțare.

3.2.4. CESE atrage atenția asupra necesității de a furniza un set de instrumente pentru a facilita accesul la finanțare al actorilor de dimensiuni mici, astfel încât să se permită actorilor de la toate nivelurile să acceseze finanțarea pentru combaterea schimbărilor climatice ⁽¹³⁾.

3.2.5. În sfârșit, CESE subliniază că tehnologiile relevante pentru transformarea în materie de climă și energie sunt într-o evoluție constantă și dinamică. Prin urmare, reevaluarea periodică a modalităților și a mijloacelor este esențială.

3.3. Cercetarea și inovarea

3.3.1. CESE subliniază că tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei nu se va realiza fără acțiuni ample de cercetare și de inovare, inclusiv în domeniul inovării sociale. Într-adevăr, aceasta necesită inovații diverse, inclusiv noi comportamente, modele de afaceri, norme sociale, procese, tehnici, acțiuni de marketing și tehnologii.

3.3.2. CESE observă că Europa reprezintă aproximativ 7 % din populația globală, 10 % din GES globale, 20 % din PIB-ul mondial și 30 % din publicațiile științifice de înaltă calitate la nivel mondial. Întrucât tranziția spre o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei trebuie să se bazeze pe un efort global de combatere a schimbărilor climatice, CESE consideră că UE poate obține cel mai mare impact dovedind restului lumii că această tranziție este fezabilă și pozitivă pentru societate.

3.3.3. CESE consideră că Europa livrează excelență științifică, dar întâmpină dificultăți în transpunerea acesteia în inovații valoroase. UE și statele membre ar trebui să sprijine mai bine cercetarea și inovarea în toate lanțurile valorice, de la cercetarea de bază până la utilizarea comercială, și să includă științele sociale și științele umaniste pentru a înțelege mai bine ce determină alegerile energetice ale utilizatorilor finali, inclusiv IMM-urile și cetățenii.

3.3.4. CESE consideră că UE are o șansă istorică de a permite întreprinderilor, inovatorilor, lucrătorilor și investitorilor europeni să se afirme ca lideri mondiali pe piețele energiei curate, aflate în plină ascensiune. UE ar trebui să-și sporească ambițiile în toate domeniile asociate energiei curate, de la eficiența energetică la electromobilitate, pentru a oferi întreprinderilor europene o piață internă sănătoasă, în care inovațiile pot fi utilizate în siguranță, precum și o strategie industrială integrată, care să vizeze exportul de soluții în materie de energie curată către restul lumii.

⁽⁹⁾ Avizul CESE pe tema „Pactul european privind finanțele și clima” (JO C 62, 15.2.2019, p. 8).

⁽¹⁰⁾ Avizul CESE pe tema „Facilitarea accesului actorilor nestatali la finanțarea combaterii schimbărilor climatice” (JO C 110, 22.3.2019, p. 14).

⁽¹¹⁾ Avizul CESE pe tema „Plan de acțiune: finanțarea creșterii durabile” (JO C 62, 15.2.2019, p. 73) și Avizul CESE pe tema „Finanțarea durabilă: taxonomie și indici de referință” (JO C 62, 15.2.2019, p. 103).

⁽¹²⁾ Avizul CESE pe tema „Pactul european privind finanțele și clima” (JO C 62, 15.2.2019, p. 8).

⁽¹³⁾ A se vedea nota de subsol 10 de mai sus.

3.3.5. Prin urmare, CESE solicită Comisiei Europene, Parlamentului European și Consiliului European să se asigure că viitorul cadru financiar multianual sprijină în mod corespunzător cercetarea și inovarea în domeniul energetic și al climei și, dacă este posibil, introducerea pe piață. În consecință, Comitetul susține apelul Parlamentului European de majorare a bugetului Orizont Europa la 120 de miliarde EUR pentru perioada de programare 2021-2027. De asemenea, cere să poată fi create sinergii între instrumentele de finanțare ale UE, inclusiv Orizont Europa, Mecanismul pentru interconectarea Europei, fondul de inovare, fondurile structurale, ITER, Programul pentru cercetare și formare al Euratom, Erasmus și instrumentele gestionate de Banca Europeană de Investiții și de Fondul european de investiții.

3.3.6. CESE salută propunerea de a crea „misiuni de cercetare și inovare” pentru a orienta mai bine cercetarea și inovarea către proiectele care vizează provocările societale, inclusiv tranziția spre o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei. În acest sens, CESE solicită Comisiei Europene și Consiliului să instituie o misiune specifică având ca obiectiv ca 100 de orașe europene să devină neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2030. Acest lucru le va arăta europenilor că tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei poate deveni realitate și le poate îmbunătăți calitatea vieții. Aceasta va constitui, de asemenea, o oportunitate de a colabora în mod concret cu orașe din întreaga lume, începând cu orașe din țările Parteneriatului estic și ale Uniunii pentru Mediterana, astfel încât acestea să se poată inspira din experiențele europene.

3.3.7. CESE salută propunerea privind crearea unui „Consiliu european pentru inovare”. Bazându-se pe experiența instrumentelor deja existente, inclusiv a Institutului European de Inovare și Tehnologie, CESE dorește ca Consiliul european pentru inovare să devină instrumentul esențial al UE pentru asigurarea unui capital „răbdător” și tolerant la risc pentru acele inovații care sunt esențiale pentru tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei. El poate ajuta întreprinderile nou-înființate să devină campioane europene în loc să fie cumpărate de concurenții din SUA și din Asia.

3.3.8. În acest context, CESE remarcă rolul esențial al comunităților locale și regionale în abordarea provocărilor climatice și în creșterea adaptabilității și a rezilienței în moduri care afectează direct perspectivele locale de transformare amplă. Multe comunități iau deja ele însele inițiative și contribuie eficient la soluțiile necesare. CESE subliniază rolul insulelor din UE, inclusiv al regiunilor ultraperiferice, ca potențiale regiuni inovatoare pentru politicile de neutralitate climatică pentru Uniunea Europeană și restul lumii.

3.4. *Elaborarea în comun a unui pact social pentru tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei*

3.4.1. CESE consideră că toate instituțiile europene, naționale și subnaționale ar trebui să consolideze sprijinul acordat tranziției către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei. Preocupările legitime exprimate de lucrătorii din domeniul cărbunelui în multe țări ale UE și mișcările sociale recente din Franța au subliniat și mai clar nevoia de a demonstra că tranziția spre o societate mai durabilă din punct de vedere ecologic ar trebui să fie totodată o tranziție către o societate mai democratică și mai echitabilă din punct de vedere social.

3.4.2. CESE consideră că Europa are nevoie de un pact social pentru tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, care să fie convenit de UE, statele membre, regiuni, orașe, parteneri sociali și societatea civilă organizată, pentru a garanta că tranziția nu lasă pe nimeni în urmă.

3.4.3. CESE consideră că Uniunea Europeană trebuie să asigure finanțarea adecvată pentru a sprijini lucrătorii expuși riscului de a-și pierde locurile de muncă ca urmare a tranziției către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei. În acest scop, CESE invită Comisia Europeană, Parlamentul și Consiliul să se asigure că Fondul Social European și Fondul european de ajustare la globalizare sunt proiectate și finanțate corespunzător pentru a aborda provocările legate de tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei. Acest lucru ar semnala voința Europei de a se asigura că nimeni nu este lăsat în urmă.

3.4.4. CESE consideră că competențele lucrătorilor dintr-o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei pot să difere semnificativ de competențele pe care mulți lucrători le posedă în prezent. Este important să se adapteze programele de educație și de formare pentru a se asigura faptul că lucrătorii actuali și viitori și serviciile de formare profesională pot include tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei în alegerile lor de formare. Aceasta va permite o adaptare mai rapidă a forței de muncă a Europei și îi va ajuta pe cetățenii europeni să-și cultive noi talente.

3.4.5. CESE consideră că tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei reprezintă o oportunitate de a oferi locuri de muncă tinerilor europeni, inclusiv tinerilor șomeri. Prin urmare, CESE solicită Comisiei Europene să elaboreze un „program verde Erasmus Pro”, care să se bazeze pe proiectul său pilot Erasmus Pro, precum și alte proiecte care pot atrage mai mulți tineri în sectoarele în creștere ale economiei neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei (de exemplu, agricultura durabilă, economia circulară, gestionarea deșeurilor, eficiența energetică, producerea de energie din surse regenerabile), prin ameliorarea imaginii și a condițiilor de lucru ale respectivelor locuri de muncă.

3.4.6. CESE consideră că tranziția la o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei reprezintă o oportunitate de eradicare a sărăciei energetice în Europa și de îmbunătățire a calității vieții, a creării de locuri de muncă și a incluziunii sociale. UE ar trebui să asigure accesul egal la serviciile energetice de bază pentru toți europenii. Pe baza constatărilor Observatorului european al sărăciei energetice, ar trebui elaborat un plan european de acțiune pentru eradicarea sărăciei energetice, în cooperare cu părțile interesate, inclusiv cu organizațiile consumatorilor, pentru a se asigura faptul că acțiunile publice vizează din ce în ce mai mult cauzele primare ale sărăciei energetice. CESE subliniază necesitatea de a se trece de la măsuri paliative la măsuri preventive, cum ar fi renovarea pentru a transforma clădirile vechi în clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero. Tarifele sociale și cecurile pentru energie pot constitui doar un ajutor temporar și ar trebui să fie înlocuite treptat cu mecanisme precum subvențiile pentru transformarea clădirilor existente în clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero și pentru achiziționarea de vehicule electrice.

3.4.7. CESE solicită statelor membre să recunoască mai bine și să sprijine mai mult un sentiment de asumare de către cetățeni și comunități a tuturor inițiativelor locale necesare pentru tranziția către economia neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, inclusiv inițiativele menite să schimbe comportamentele și inițiativele de producere a energiei din surse regenerabile la nivel local. Mecanismele de sprijin și reformele pieței energiei ar trebui să permită comunităților locale să participe activ la producția de energie și să aibă acces echitabil la piața energiei. Statele membre care nu au capacitatea instituțională necesară ar trebui să fie sprijinite mai activ.

3.4.8. CESE salută ambiția Comisiei Europene de a diminua la jumătate numărul de decese premature cauzate de poluarea aerului până în 2030 (400000 de decese premature în Europa în 2015). CESE consideră că UE și toate statele sale membre ar trebui să transforme lupta împotriva poluării atmosferice într-o prioritate la nivel înalt în materie de politică. Măsurile de reglementare care reduc poluanții atmosferici emiși de vehicule și centralele electrice ar trebui consolidate. Comisia Europeană ar trebui să implice în continuare organizațiile societății civile, în special asociațiile care protejează copiii și persoanele în vârstă, deoarece aceste categorii de cetățeni ai UE sunt cele mai expuse riscului de a suferi și de a deceda din cauza poluării aerului.

3.4.9. CESE are convingerea fermă că elaborarea unui pact social pentru tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei este o caracteristică esențială pentru a asigura implicarea pozitivă a cetățenilor în acțiuni concrete favorabile acestei tranziții.

3.5. *Democrația și guvernanta*

3.5.1. CESE este de acord cu importanța rolului cetățenilor și al autorităților regionale și locale, precum și cu importanța participării cetățenilor vizați în cadrul dialogurilor cu cetățenii. În scopul mobilizării masive a tinerilor, CESE invită Comisia Europeană și statele membre să se implice în dialoguri și cu tinerii cetățeni.

3.5.2. CESE salută opinia Comisiei potrivit căreia, în ceea ce privește mobilitatea curată, „[m]odificările comportamentale la nivelul persoanelor fizice și al întreprinderilor ar trebui să sprijine această evoluție”. CESE consideră că acest lucru este valabil pentru toate sectoarele vizate de tranziția către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, inclusiv pentru sectorul energetic, al locuințelor, agricultura și sectorul alimentar. CESE subliniază că schimbările de amploare avute în vedere, inclusiv schimbările de comportament și de stil de viață, vor trebui acceptate de către cei implicați.

3.5.3. CESE consideră că procedurile existente nu sunt încă suficient de adecvate pentru a asigura acceptarea necesară din partea cetățenilor. CESE subliniază că Comisia Europeană ar trebui să urmărească nu doar ca tranziția energetică să fie „acceptabilă din punct de vedere social”, ci și asigurarea faptului că aceasta este susținută în mod democratic și la nivel social.

3.5.4. Pe baza Regulamentului privind guvernanta uniunii energetice, CESE propune instituirea unui dialog permanent cu cetățenii, care să fie un element pregătitor obligatoriu pentru toate deciziile politice majore și pentru întregul proces de elaborare a legislației UE relevante în domeniul schimbărilor climatice. Transparența și asumarea răspunderii ar trebui să fie elemente semnificative ale unui astfel de dialog, care ar trebui să le fie familiar cetățenilor. Prin urmare, deși dialogul prin internet poate fi necesar, acesta trebuie completat de reuniuni și de contacte directe cu publicul larg. El ar trebui să fie finanțat în mod corespunzător și dotat cu personal adecvat și ar trebui să fie condus și reprezentat de un vicepreședinte al Comisiei Europene desemnat în acest sens.

3.5.5. CESE consideră că UE și statele membre trebuie să continue democratizarea procesului de elaborare a politicilor energetice, utilizând instrumente cum ar fi sondajele deliberative și asigurând o implicare sistemică și resursele necesare pentru ca societatea civilă organizată să participe la elaborarea și punerea în aplicare a planurilor energetice și climatice naționale.

3.5.6. CESE remarcă rolul esențial pe care îl au regiunile și autoritățile locale în elaborarea politicilor privind clima și energia, precum și în cultivarea comportamentelor necesare pentru punerea lor efectivă în aplicare. Comitetul evidențiază inițiativele întreprinse de Convenția primarilor și solicită Comisiei să sprijine inițiative similare și să instituie un mecanism de consultare permanent bazat pe dialogul Talanoa⁽¹⁴⁾. Aici se include dialogul european privind acțiunile climatice realizate de actorii nestatali, solicitat de CESE.

(14) <https://unfccc.int/topics/2018-talanoa-dialogue-platform>.

3.5.7. CESE își reiterează apelul privind crearea unui serviciu european de informare în domeniul energiei în cadrul Agenției Europene de Mediu, care să poată asigura accesul deschis la date de calitate, să creeze un singur punct de intrare pentru toate seturile de date necesare pentru a evalua progresele uniunii energetice, să elaboreze împreună cu părțile interesate ipotezele pentru diferite scenarii, să pună la dispoziție modele cu sursă deschisă pentru a permite testarea diferitelor ipoteze și să verifice coerența dintre diferitele previziuni. Activitatea sa ar trebui să fie accesibilă în mod gratuit tuturor factorilor de decizie, întreprinderilor și publicului larg.

3.5.8. CESE solicită Parlamentului European să instituie un comitet independent al UE privind schimbările climatice, însărcinat să realizeze evaluări bazate pe date științifice și să formuleze recomandări de politici. Acolo unde nu există deja comitete similare, CESE solicită statelor membre respective să instituie astfel de comitete la nivel național și să se asigure că ele prezintă rapoarte parlamentelor naționale și consiliilor economice și sociale naționale, ținând seama de particularitățile naționale.

Bruxelles, 20 iunie 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER
